

ŠKYRIUS MOKSLUI.

LIETUVIAI AMERIKOJ.

ABELNAS APRASZYMAS ISTORIJSOS.

Parasze Jr. Jonas.

— Pabaiga. —

Moka kiekvienas sąnarys draugystės į kasą po 50 centų ant mėnesio, jei apserga, gauna ligoj paszelpą po 5 dolerius ant nedėlios. Sunkiai besergant, nakties, o jei reik ir dienos laike du sąnariai ligonį daboja. Numirus iszkilmingai palaidoja, o jo pacziai, vaikams, tėvams, sudeda, po szermenu, kiekvienas po dolerį paszelpos, apart apmokėjimo kasztų palaidojimo. Pagelbinės draugystės yra dideliai geradėjingos. Daugumās isz lietuvių priguli prie dviejų, kartais ir trijų tokių draugyszių.

Apart mierio paszelpos ligoj ir mirtij,¹ draugystės turi kartais kitokius mierius: broliszkai sutikime gyventi, blavais užsilaikyti, szelpti tautiszkus reikalus.... Kareiviszkos draugystės, apart paszelpos, pasigėri tuom, kad neszioja ant iszkilmių kareiviszkus rubus, politiszkos užsiima politika laike „rinkimų“.

Kitų tautų pagelbinės draugystės yra susiriszė į „Susivienijimus“, kurie skaito po kelis ir po kelioliką tukstanczių sąnarių. Teip lenkai turi apie 5 ar 6 tokius „Susivienijimus“, slovakai turi tris, rusinai du, madjarai du. Musų lietuviai tame dalyke yra dideliai iszpaikinti, turi vieną „Susivienijimą Lietuvių Amerikoje“, prie kurio keletas draugyszių teipgi, o likusieji Susivienijimo sąnariai susideda isz kuopų. Suprantamas daigtas, kad svetimtauczių susivienijimai, paremti ant draugyszių yra

tvirtesni už musiszkį ir smarkiaus auga. Didžiausia priežastis neaugimo mus' Susivienijimo buvo varžymasi partijų, kas žmones nuo Susivienijimo atgrasino.

Susivienijimų užduote yra „posmertinės“, t. y. aprūpinimas mirusių sąnarių šeimos. Musų Susivienijimas su posmertine angštai jungia tautystę; posmertinės, sulyginus su kitais, pas mus žemos, o tas yra antra priežastis dėl ko Susivienijimas sparčiai nekyla. Prie panėsių svetimtautiszkų organizacijų retai kurie iš lietuvių priguli, kiba prie lenkiszkojo „Związek“, kurs moka augštas posmertines.

Ant kiek siaip musiszkiai Amerikoj jungiasi su svetimtauciais, skaitytojai galėjo matyti iš skaitlinių to-laidoj paduotų szioj knigoj. Pagal seną tradiciją, daugiausiai sebrauja lietuviai su lenkais, ir, teisingai, pažįstu daugelį, kurie atvažiavę į Ameriką nemokėjo lenkiszka žodį, o besimaiszydami su lenkais ir slovakaish prie darbo, prie „biznio“, o ypatingai, kaip pirmiaus prie lenkiszku parapijų ir draugyszių, pramoko szejp teip, o kiti gana gerai lenkiszkaish, yra lietuvių ir slovakiszkai pramokusių. Kas link vietinės, angliszkos kalbos, jau sakiau, ta lieuviams gana sunkai pareina, iš senesniųjų immigrantų retai kurs moka angliszkaish skaityti, mokanti raszyti da recziaus pasitaiko. Bussines'e ,o ir szejp visokiuose reikaluose, suėjimuose, susineszime su svetimtauczais tėvams daug gelbsti czion auganti jaunoji gentkartė. Tie lietuviai, kurie rengiasi grįszti į tėvynę menkai boja apie pramokimą angliszkos kalbos, kadangi, sako, ir be jos ēsą galima apsieiti.

Kaip paprociai, budas ir neszenija, teip lygiai ir amerikiezių kalba turi didelę ant Amerikos lietuvių įtekme. Trecioj dienoj po atėjimo į Ameriką lietuvis ar lietuvi vietoj „t e i p“ jau taria iš angliszko „y e s,“ vietoj, „n e“ „no“, o vietoj su Diev „gudbay“. Daug angliszku priežodzių ir žodžių, pirmucziausia iš kasdieninio naminio gyvenimo ir darbo yra įgiją Amertkos lietuviszkoj kalboj raciją vartojimo. Žodžiai tie, žinoma, yra sulietuviszkuoti. Dėl paveizdos.

Naminiame gyvenime, lietuvis sako: Pirkau lotą (lot-sklypas žemės), paėmiau karpenderį (carpenter — budavotoją namų) ir pasistaciau aužą „house-namą“; auzo dalys — kichenas (kitchen — kuknia), parloris (parlour — room — svetainė) ant virszaus geretas (gareet — augštas), aplinkui aužą porcziai (gonkos), laukejardas (yard — kiemas), gale jardo sztēbelys (stable — tvartas) pas sztēbelį bogė (boggy briczka); viduj auzo — fornicziai (furniture — rakandai), kaip ve, (launczė (launge — sofa), rakinczėris (supamoji kedė), ant flioro (floor — grindys), ant carpetų (carpet — divonas) pastatytas peczius prie; jo poker'is (kaczerga), piczeris (pitcher — uzbonas), beskė (basket — regažėlė) su stroberiais (strawberry — žėmvuogės) arba blackberėmis (black berrys — juodosios avietės), ant sienų pikczieriai (picture — paveikslas) frėmuose (freme — rėmai).

Drapanos: cotas (coat — župonas), overkotis (overcoat — virszutinis župonas), mergų dreses (dress — drapanos szlebės), nektaizos (nektie — galstukas), kapsai (cuffs mankietai), szliperiai (slippers — pantapliai). Hausas iszeina ant stryto (street — ulyczia, gatvė), abiem pusėmis ten yra sidvokai (sidewolk), kuriuose sudėtos paipos (pipe — volė) del vandens. Einant strytu už rivės (river — upė) arba krikės (creek — upelis) yra vaczmeikeris (watchmaker — dziegornikas), drugsztoris (drugstore — aptieka), barbershopė (barber-shop — barzdaskutys) sztorai (store — kromas), buczernė (butcher shop — mėsinyczia), bizniai (business užsiėmimai); burdingieriai (stalavojantieji) — ten ima visokių tingsus (thing — daigtai): kendes — (cukerkas) orendzius (oranges — pamarancziai), ames (ham — schinken — kumpis), balionę (deszrą) meczkias (match — zapalka, briežukas), sziusus (shoes — czeverykai), ir kitokius orderius (order — užsteliavimas) Sztornikas (store — keeper) sudeda tingsus į baxus (box — dėžė), o dreverys (driver — važnyczia) juos iszvažioja, arba boisai (boy — vaikas) po auzus iszneszioja. Užmoka po pėdžių (payday — mokesties diena).

Teip pat ir reikaluose darbo: Grinorius greit gauna

džiabą (job — užsiėmimą) mainose, ant brekerio arba faktorėj (factory — fabrike). Mainose ir fabrikuose visos darbo dalys ir veik visi įrankiai yra užvadinami iš anglizsko, „ne minėsimė). Kada darbas susztapuoja (to stop — sustoti) arba gauna saktį (sack — teip vadina atstatymą nuo darbo), sėdi grinorius salune (saloon — karcziama) prie baro (bar — stalas) ir skuneriais (dideliais stiklais) drinksas po drinkso (to drink — gert) geria byrą (beer — alus), wiske, [whiskey — degtine) ar kitokį sztofą, prie pulteibelio (pooltable — bilijardo] musza boles [bole — kulka), ar szeip su bodėm (body — draugas] dirba visokius trikus (trick — baikas), kreczia fones [fun — juokas]. Kartais pasitaiko, praspendinęs (spend — praleist” pinigų susimusza, nuveda jį į skvajeso „squire — vaitos” ofisą „office — kancelerija” užsimoka ten fainą „fine — korą”, o jei kaip eina į „dželą” „jail — kalinys” jei negauna bėlos „bail — parankos”.

Tiek ir da daugiau visokių anglizskų žodžių yra prisavinę Amerikos lietuviai. Iš kitos vienog pusės žiurint lietuviszka kalba Amerikoj lavinasi. Daug prie iszsilavinimo prisideda laikrasztystė, daug abelnas maisztrius visą kalbos di’alektą. Žemaitis, pabuvęs keletą metų, jau neszneka czion žemaitizskai, kapsas kapsizskai, dzukas neszneka dzukizskai, nē nedzukuoja. Visi vartoja vieną kalbą — lietuviszką, sziek tiek iszlavinta, panėszią į tą, kokią vartojame literaturoj.

Reikia pasakyti, kad lietuviszka literatura Amerikoj labai bujoja.

Prusų valdzia iszvien su maskolizskaja, pradėjo lietuvisztę persekioti, lietuviszkas judėjimas didesnėj dalij liekasi pernesztu į Ameriką. Amerikoj iszeina rimcziausi laikraszciziai, vercziausios lietuviszkos knigos; kyla ir tampa įvykdomi svarbiausi ir naudingiausi del tėvynės užmanymai. Persekiojami valdžių rimcziausi, energiszkiausi lietuviai, iszguiti isz tėvynės, persikrausto į Ameriką, stoja eilėsė užsidegusių meile tėvynės tautiečių ir pasilieka jų vadovais. Akyvas tai apreiszkimas, kurs reikalautu daugiau atydos ir ilgesnio apraszymo. Asz buvau mislinęs savo „Amerikos Lietuvių

Istoriją" padalinti į dvi dali ir lietuviszkai — tautiszkaui judėjimui paszvēsti visą antrą dalį. Bet virto kitaip.

Mirus a. a. kun. Burbai, parasziau atskyrioj brusziurėlei „apie jo gyvenimų ir darbus“, kur ir keletą abelnų žinių isz judėjimo ir tautiszko Amerikoj kylimo. Užmanius vėl szimet iszstatyti lietuviszką skyrių ant visasvietinės Parodos Paryžiuje, suraszą knygų ir laikraszczių, Amerikoj iszleistų, kad reikia, apsiėmiau sutaisyti teipgi atskyrioj knygėlėj, kuri yra iszduodama kasztais Paryžiaus fondo. Susivienijimo ir kitų didesnių organizacijų, Mokslo Dr-ės, Tėvynės Mylėtojų Draugystės paminėjimą ir protokolus reikėtu surinkti ir iszduoti teippat atskyrioje knygėlėje. Pagalios, partijų vaidams dar neapsimalszinus, pavienėms ypatoms fanatiszkame karsztija neatvėsus, nė neiszpultu istoriją ir placzius iszvadziojimus raszyti. Istorija yra apraszymu praeitės, taigi apie lietuviszką Amerikoj judėjimą da per anksti yra istorijoj raszyti. Todel užbaigsim szį Amerikoj lietuvių apraszymą, tegul iszeina jis ant naudos ir ant garbės lietuviams.

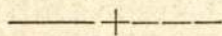

G u d a i r ė L i e t u v i a i .

ETNOGRAFIŠKAS RAŠTELIS.

Parašė

Fr. Jonas.

Herodoto (gm. apie 484 m. prieš Chr.), „Gėtuose“ 1) vokiški moksločiai jau seniai užtėmijo „lietuviškumą“. Mattheus Praetorius, Prusų raštinikas XVII šimtmečio, pažįstąs gerai lietuvišką kalbą, moksliskai bandė išrodyti giminybę Lietuvių su Gėtais. Apie ką vokė ir paskesni: Zeuss 2), C. Grewingk 3) Latham 4) ir kiti. Dr-as Basanavyčius savo paskesnių metų raštais aiškiausiai parodė, kad „vardas Gėtai buvo (ir yra?) pas mus pažinstamas“ 5) ir, kad „viduramžio raštinikai yvairiausias lietuviškas gentes vadino var-

1) Žiurėko hist. IV, 93—96. 2) Die Deutschen, 672. 3) Ueber heidnische Graeber Litauens 4) Epilegomena 5) Etnl. Smulk. p. 16.

du Gētų (ir Trakų),” kurie su kitomis Trakiškoms giminėmis gyveno yvairiose vietose mūsų dabartinės tėvynės.

Malonėčiau dabar iš to, ką augsčiau pasergėjome, išvesti svarbų del mūsų istorijos patėmijimą, kad:

PARUSIAI (PRUSAI), ŽEMAIČIAI, AUGŠTIEČIAI, (LIETUVIAI] YRA TIK PARCI’ALIŠKI VARDAI TAUTOS (SPECIES), KURIU VARDAS GENERALIŠKAS (GENUS] PAS LOTYNIŠKAI RAŠANČIUS VIDURAMŽIO KRONIKIERIUS YRA GETAE: PRUTHENI GETAE — PARUSINIAI GETAI, SAMO GETAE — ZEMIEJIE GETHAI, LITUANI VEL AUSTECHII GETAE — AUGŠTIEJIE GETAI. DA PIRMIAUS: MASSO GETAE — MAŽIEJIE GETAI, THYSSO — GETAE... „GETAE DICUNTUR OMNES LITHUANI, PRUTHENI ET ALIAE IBIDEM GENTES: GETAIS YRA VADINAMI LIETUVIAI, PRUSAI IR KITOS APLINKINES GENTES”.

Atsigrįže nuo vidurinių amžių į senesnius laikus rasime, kad mūsų tauta, kaip lygiai ir visos kitos tautos Europos, buvo padalinta į FEUDUS arba UKES, mažas politiškas organizacijas, kurios turėjo kiekviena savo menkesnį ar didesnį politišką neprigulmingumą, savo atskyrų rėdą ir vardą: *Aextlandya* (Augštaičių žemė) *est admodum ampla, ibique plurima sunt castra (arces, Burk) atque in unaquaque arce Rex est (Kyninge) 1)*, rašo Wulfstan, Šlezvigietis, aprašyme savo kelionės į mūsų kraštą, kurią atliko apie 890 metuose, po protekcija Alfredo Didžiojo. Prūsų žemės pavėšių ūkių vardus ir gana aiškia geografija paliko surašę Kryžiai. Tame tai laike ir da pirmiaus, kada tauta buvo padalinta į giminės [clans, tribs], partikuliariškų užvadinių randame daugians, nei viduramžij. Keletas iš jų yra užžymėta senovės georafų ir istorikų, kaip ve Plotomajaus 2): Galindai, Sudėnai, Stavanai, Veltai ir kiti, buvo vietiniai vardai. Generališkas arba abelnas vardas tautos ir prieš viduramžį buvo GETAE. Teip, VI šimtmetije Venantius Fortunatus [560—600 m.] ailiose ant garbės Chilperich’o I (562—584), Galijos karalius, minavoja mūsų krašte „Gētus”, su kuriais anas

1) L. Angenbeck: Sc. ip. Rev. Danic. t. II, p. 121. (Narb. t. III, s. 59. 2) lb. III, cap. 5.

vedęs karę 1). Da pirmiaus Ermoldus Nigellus giesmėj „Carmen in honorem Hludovici Augusti, dabartinės Lietuvos gyventojus tuom pat vardu „Gētų“ užvadina 2].

Šale vardo GETAE senovės laikuose yra da kitas mus' tautos vardas:

GUTTONES, GYTONES, GOTHONES, GOUTONES.

Pirmutinis istorijoj musų krašte Guttonus mini Pythias iš Marcilijos, kurs gyveno laikuose Alexandro Didžiojo [apie 323 m. prieš Chistų], o kurio kniiga, teisybė, dingo, bet išrašos užsiliko pas kitus graikiškus ir rymėniškus raštinikus, ir teip pas Plinijų 3), kurs sako, jog „Pythias rašas, kad GUTTONAI, germaniška gentė, gyvena prie rytinės įtakos Atlantiško Okeano, vadina mos MENTE-NOMON, užemę plotą apie šešių tukstančių stadijų [varsnų]: nuo ten, už dienos plaukimo, yra sala Abalus, ant jos jurių bangos išmeta burkštiną, [sukietėjusias jurių išmetas]: gyventojai vietoj malkų jį degina, arba parduoda artymiems Tautonams“ 4[— Pytheas Guttonibus Germaniae genti accoli aestuarium Oceani Mente-Nomon nomine, spacio stadiorum sex millium: ab hoc diei navigatione insulam abesse Abalum: illo vere fluctibus advehi, et esse concretum maris purgamentum: incolas pro ligno ad ignem uti eo, proximiisque Teutonis vendere“. Mente-Nomon'ą nekurie iš šiųdieninių mokslinikų priima už Frische Haffą, bet greičiaus tuom vardu Kurische Haffas buvo pavadintas, su kuom ir Narbuttas rods sutinka, tik, nemokėdamas lietuviškai, vardą Mentė-Nomon'o jokiū budu sau išaiškinti negali 5). Atplaukęs iš Skandinavijos prie įtakos Nemuno, Pytheas teip aprašo apie tos šalies gyventojus: „Tame šaltame krašte žmonės nepažįsta da skanių vaisių, teip pat iš naminių gyvulių ži-

1) Szafarik. Ser. sp., I, 508; II, 589--590 (pas Bas., E. S., p, 13).

2) Pertz, Monum. Germ. hist. I, 488 (Bas. E. S. p. 13).

3) Lb. II, c. 4. (Nat. Hist XXXVII, 7; cf. IV, 14).

4) Žiurėk Chambers'o Encyclop. t. V, p. 28. 5) Narb. t. II. s.

no tīk nekuriuos; mīnta vīkiais ir kitokiais javais, teippat šaknīmīs daržovēs. Kurie turi medaus ir javu, gamina iš jų gērymā. Bet javus kulia didelēse jaujose [rejose], kadangi giedrių dienų pas juos yra menkai, kurs udeda ir javu pēdus, kitaip, sumirkę ant atviro lauko, greit pagestu" 1].

Dideliai svarbios šios užsilikę Pytheas'o apie mūsų kraštą žinios: viena, jos parodo, kad burkštino arba gintaro žemėj jau 320 metuose prieš Christų gyveno tauta vadinama „Guttones“, parodo jų gyvenimą: užsiēmē žemdarbyste, turėjo jaujas, pažinojo alų, midų, jei „Mente Nomon'a" priimsime už Kurische Haffā, išeis, kad ir vardas Nemuno tame laike jau buvo pažįstamas, bent vietiniams gyventojams, iš kurių lupų Pytheas jį išgirdo. Lotynų ir Graikų raštinikāi paskiaus Nemunā vadino „Kronos“.

Caius Plinius [Primus], [miręs 79 m. po Chris.], mini Gatonus teipgi šiādieninėj Prusijoje, kurie prie Vistulės rubeževę su Venėtais 2): Ptolomaius toj pat vietoj, po Venėtais šiaurinėj dalij Europiškiosios Sauromatijos, taipina 3) ir sako, kad jie gyveno tarp Venetų ir Finų, tai yra tarp Vistulės iki Suomiškųjų genčių:

„Minores autem gentes tenent Sarmatiam penes Vistulam quidem fluvium: sub Venedis — Gythones sunt. Post Phinni, post Bulanes, sub quibus Phrungundiones. Post Avarini iuxta caput Vistulae amnis, sub quibus Ombrones. Post Anatrophracti, post Burgicles, post Arsietae, Piengitae et Biesi, penes Carpatum montem. His omnibus orientales sunt, sub Venedis quidem iterum — GALINDAE ET SUDENI“.

Teipgi Cornelius Tacitus (mir. 117 ar 118): „Trans Lygios Gatonas regnantur, paulo jam adductius quam ceterae Germanorum gentes, nondum tamen supra

1) Strabo, Geogr. Lib. IV, c. 3.

2) Hist. Natur. Lib. XXX, c. 2. 3) Ptolcm. II, 5. §0.

dis quidem iterum — GALINDAE ET SUDENI'.

Teipgi Cornelius Tacitus(m. 117 ar 118m.): „Trans Lygios Gottones regnantur, paulo jam adductius quam ceterae Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem 1]. Taigi Tacitus teippat Gottonus randa Pa-Vistulyj, augsčiau Lygių, kurie gyveno šiaurinėj Pietinėje Lenkijoje. Už Gottonų mini Rugius (protinus Rugii), kurie buvojo ant salos Rugen ir pakraščiuose dabartinės Pomeranijos.

Tiek senovės raštininkai apie Guttonus. Tacitus ne vien minavoja jų vardą, bet pasakoja savo „Annaluose“ (II, 62) apie vieną ypatingą tos tautos vadą, vardu KAT-VALDA (C a t u a l d a, gal Gud-valda?), kuris sugrąžino savo viengenčiam neprigulmingumą, išliuosuodamas juos iš po valdžios Moroboduus'o, valdono Markomanų [Marckmann, parubežiniai žmonės), ką šiaurinėj Boheimijoje gyveno, o apie kuriuos Tacitus rašo, kad „jam et externos patiuntur“, „sed vis et potentia regibus ex auctoritate Romana“ 2). Beje, Tacitus ir šiaurėje Karpatų kalnyčių minavoja begyvenusius GOTINUS (G o t i n i), kurių, sako, „gallica lingua (?) coarguit, non esse Germanos“.

Ar tos Kat-valdo karės nebus tik pradžia apsiireikimo Gutonų galybės šiaurėje Europos, ir pradžia kovų su Rymėnais, kurių Markomanai buvo draugais (socii)? Gana to, kad į 100 metų po tam skaitome apie „Gothus“, uždėjusius galingą viešpatystę tarp Baltųjų ir Juodųjų marių, teip plačiau, kaip kad paskiaus laikuose Algirdo ir Vytauto Lietuva; da platesnę, ypatingai vakarų pusėj.

Kad Gothai ir Gutonai yra užvadinimas tos pat tautos, vardas identiškias, tik truputį kitaip, be lotyniško užbaigimo, daugias pagal „tautišką“ pačių Gotų ištarimą rašomas, apie tai beveik nieks iš moksločių nesiginėja. Bet pagal šitą mus' raštelį išėitu, kad vardas GOTH I yra identiškias su GETHE.

Aš sakyčiau, kad teip! GETHE yr' tai graikiškai — lotyniška versija žodžio GOTH I, kuri lotynai kartais da

1) Germania, c XLIII.

2) Germania.

rašė — GUTHAE, o graikai: GOTTOI, GOTTHOI, GOUTHOI. Patys lotyniškai ir graikiškai raštinėjai „Gothus” vadina tankiausiai „Gethe”. Teip, šiauriniams Gothams uždėjus viešpatystę pakraščiuose Juodųjų marių, pirmutinis apie juos minavojas Aelius Spartianus (Ant. Car., 10) „Gothū” ir „Gethū” vardu vadina. Claudianus visados juos pravardžiuoja Gethais. Teippat ir Procopius, rašė: „De bello Vandolico” (I, 2), teipgi „De bello Gothico”, (II, 15), kur šiaurėj likusius Gothus „Goutoi” vadina ir pasakoja, kad jie gyvenę „Tulėj”, žiemuose. O Gothū „tautiškas” istorikas Jordanis arba Jornandes, kurs yra sutrumpinęs Casiodorus’ą, savo „Gothū” istoriją užvadina „De origine actuque Geticae gentis” arba „De rebus Geticis” ir visur „Gethais” rašo. Pats budamas Gothu, gėrisi iš garbingos savo viengenčių praeitės, kurių tarpe gyveno Rymėnų dainius Ovidius, išguitas iš Rymo Imperatoriaus Augusto 1). Bet dyviniausias dalykas, kad Plinius Senesnysis, miręs 79 m. po Chistaus, šiauriniams Gothams da Pa-Vislyj begyvenantiems, jau „Gethae” ir „Gaudae” randa pas Dunojų ir abudu vardu maišo per vien.

Pačioj šiaurėj, nors mažai teuzsiliko senoviškų raštų, vienog Iclandiškos sagos ir Anglo — Saxiški poetai PaNemunij ir Pa-Vislyj žino gothus ir kraštą jų vadina GOTHLAND’U. Giesmėj Kelianniko (iš VII šimtmečio. The Treveler’s Song, 34, 115, 177) aiškiai gyventojus Baltųjų jurių pakraščio vadina Goths, ir Geathas; paskutinius labjans Švedijoj talpina. Giesmėj apie Beowulfą [iš VIII šimt.] Gautland’ą aprašo pietuose Baltico. Sagos Pa-Nemunio Gotlandui duoda specijališką vardą Hreth ar Reith Gotar 2], kurs traukęsi nuo Nemuno iki Dvynai upei, o kaip nori Dippingas net iki Vistulėi 2], bet iš augsčiau minėtų sagų matyti, kad da toliaus: jos Reith Gothland’u vadina šiandieninę Pomeraniją Meklenburgą ir abelnai visą kraštą net iki upei Odrai 3]; paskiausiuose laikuose nekurie net Jutlandiją [„g” gal persikeitus į

1) Jordanis, c. V.

2) Ynglinga Saga, Hervar Saga, Harfaeg Saga, Heimkringla Saga. — Voigt, Gesch. Preuss. B. I, s. 197, notoj, reith arba Rieth, Ried iszveda nuo senoviszko vokiszko žodžio, kurs ženklinaš „ž e m a”.

3) Voigt, Gesch. Pr. I, s. 198. (Narb. II, s. 340.)

4) The prehistory of the North, J. J. Worsee, p. 131.

„j”?] priskaito 1]. Musų istorijos tyrinėtojai neužgina, kad šiadieninės Lietuvos kraštai yra vadinami anglo-saxiškų ir skandinaviškų raštininkų Gothų žeme; bet taip, kaip užvadinimas „Gethae”, pagal juos, buvęs rašytas po įtekme klasicizmo, taip užvadinimas „Gotar”, ėsąs rašytas dėl to, kad ten vokiškieji Gothai plėtę savo viešpatavimą [?!?). Ale raštai rodo kitaip.

Popiežius Gregorius IX [1227–1241 m.] Balduiną de Alua, Semigalijos Vyskupą, paskyrė Apaštališko Sosto Legatu ant Livonijos 2] ir rašo jam taip: „Gregorius Episcopo Semigalliensi... potenses in opere ac sermone, concessio tibi in Livonia, GOTHLANDIA, VINLANDIA, HESTONIA, SEMIGALLIA, CURLANDIA et veteris Neophytorum et paganorum provinciis. [Datum, Raete 28 Jan. 1232], Aišku, kad ta Gothlandija buvo dabartinėj Lietuvoj, ir kad jos gyventojai nebuvo vokiškieji gothai, nes nebutu sakyta „paganorum et neophytorum”. Aiškiaus da yra parašęs Adomas iš Bremos. Pasakodamas apie budą gyventojų dabartinės Lietuvos sako: Quarum [jumentarum] lacte et cruore utuntur in potu ita, ut inebriari dicuntur”, ir privedęs Virgilių [Georg., lb. III, v. 464] nori darodyti, kad tą gėrymą gyventojai paėmė nuo Gelionų; toliaus, dėl patvirtinimo savo argumento, priveda kokį ten Virgiliaus komentatorių, kur ėsą parašyta: „Hac usque hodie GOTHI, [GOETHAE scilicet LITHUANI] et GEMBI, id est SEMBI facere dicuntur, quos ex lacte jumentarum inebriant, certum est” 3]. Aiškiaus nereikia. Gothi — vardas identiškias su Goethae, kurie paskiaus yra pavadinti — Lithuani, aiškina Adomas iš Bremos.

Tarpe vardų painės, kas visados temdė musų istoriją, randame da vieną labai tankų musų krašto užvadinimą.

AESTI, OSTIAIOI, HAESTI, ESTUM, AESTLAND, EST-

1) The story of the Goths, H. Bradley, p. 8.

2) Silva Documentorum, p. 269, ex Reynald; annal. Eccl. t. XIII, p. 386. Narb. III, p. 593.

3) Narb. III, str. 551.

LAND, OSTI, AISTI, HAISTI. Nuo Pytheas'o, VI šimtmečio prieš Cristų, pradėjus, EST'US mini Tacitus 1], Jordanis: „o m n i m n o p a c a t u m h o m i n u m g e n u s" 2], Casiodorus gromatoj karaliaus Theodoriko 3]; viršminėtoj anglo-saxiška giesmė Keleivio [Treveller's Song] 4], Wulfstanas 5], raštai karaliaus Alfredo I, 6]. Saxon Grammaticus 7]. Kas tai butu do užvadinimas ir ką jis ženklintu? Skandinavai savo liežuvij tą kraštą vadino: AUSTURLAND, AUSTARREICH [RIKE], AUSTURWEG, — Aušrinė žemė, Aušrinė karalystė, Aušrinis, t. y. rytinis kraštai s...

Jeigu pripažinsime, kad senovėj, laikuose Christaus, gothai buvo plačiai pasklidę vakaruose, pietuose ir rytuose, suprasime, kad suvis naturališku budu Gothlandija šiaurėj, kaip paskiaus pietuose, dalinosi į WESTGOTHIJA ir AUSTRIGOTHIJA [GAUTHIODA ir AESTIJA].

Iš senoviškų aprašymų, jau ir čion privestų, matyti, kad, ypač paskesniuose laikuose, strikte GOTHLANDIJA vadinosi žemės Pa Vislio ir Pa-Nemunio, vienoj pusėj Baltųjų marių, o Skandinaviškas gauthiodas kitoj. del ko surinkimas tiesų da iš 1250 metų Švediškojo Gouthalando vadinasi „Senesnė m s e m s West Gothišk o m i s t i e s o m i s [Elder West Gotha Low"]. Kitos gentės, žinomos gothų historijoj: kaip gepyčiai [gepitae], Masogėtai (Masogothai Masogethae), [Rugi], Scyriai (Scirri), Geruliai (Hirri, Heruli), Vandiliai (Vandilli), Turcilingi'ai Thervidgi'ai, Alenai, Peucingi'ai, Tacitus Lygiai, kuriuos jis iš vienos pusės laiko už Suevius, iš kitos, pagal budą, priskaito prie Sauromatų, Jazygi'ai ir kitos menkesnės giminės iki Dunojaus, buvo be abejonės gotiškomis (in genere) bet nešiojo atskyrus vardus (in specie). Dyvinas dalykas, Prokopius 1), kaip regima iš teksto, labai apsvarstyta-

1) Germania, cap 45.

2) De reb. Geticis, c. V, 25.

3) Narbut. t. Voigt. I, 209.

4) Szafarik II, 705 (pas Bass.) E. S. p. 20.

5) Narbut

6) Szafarik II, 709 (Bass. E. S. 20).

7) Narbut. t. II, p. 318.

1) Da bello Vaadalic, I, 2.

me savo istorijos straipsnelij 1), tvirtina, kad Gothai seniaus vadinęsi SAUROMATAIS ir MELAGCH-LAINAIS, vardai, kuriuos Herodotus talpina toj vietoj, kur pirmiausiai pasirodē Gothai 2).

Taigi, konkluziją iš viso šito antro paragrafo reiktu išvesti tokią:

BALTUJU JURIU PAKRAŠČIU GYVENTOJAI NUO PY-THEAS'O IKI DIDESES GOTHU IMIGRACIJOS YRA VADINTI „GUTTONES“, PASKIAUS „GOTHI“, LITERATIŠKAI „GETAE“, KURS VARDAS UŽSILIKO IKI PAT KRIKŠČIONIŠKU LAIKU PRIE ŠIĄDIENINES „LIETUVOS“, SENOVEJ VADINTOS AUŠRA-GARDU, IŠ VOKIŠKO AESTIJA, KURI YRA LIKUČIAIS IŠNYKUSIOS DIDELES, TARP BALTUJŲ IR JUODUJU JURIU GYVENUSIOS, GOTHU TAUTOS 3).

1) Enc. Brit. t. X, p. 848.

2) Herodotus IV, 21, 43, 110—117 ir IV, 20, 100 102, 107.

3) Archeologiszki paskutinių laikų Sziaurėje Europos tyrinėjimai J. J. Worsaae'o, Oskaro Montilius'o, Mallet'o ir kitų parodē, kad teip vadinamas Bronzo (Žalvario) Amžius ir Deginimas Kunų, prasidėjęs nuo sziaurinio pakraszczio Juodųjų marių, o kaip nori Worsaae (the Prehistory of the North, p. 54) isz žemės Herodoto Massagētų, gyvenusių ties Azorais, už Kaspiškųjų marių, „pamažėli, bet nuolat“, „lygiu platumu“ slinko į Pa—Dunoją, isz ten į sziaurę iki Baltųjų Jurių ir Pietinio Swithiodo. Sziaurę pasiekē apie 1000—500 metuose priesz Christų. Teisingai, milžinkapiai su žalvariu ir degintais kunais rāndasi vien tik krasztuose apgyventuose senovėj Gotiszky genezių. „Akyva, sako Mallet (Northern Antiquities, p. 213), kad yra jų diktokas skaitlius Silezijoje, Saksonijoje, Prusuose ir visoj Sziaur--Vokietijoje, bet nėra suvis. iszskyrus net li Eichstaett, Austrijoj, Bovarijoj, Wuertmberge ir Badene (teipgi Grimm, Ueber Deutche Runen, p. 265, ir Worsaae, The Prehistory p. 79, 80). In rytus Žalvario Amžius nyksta prie sziaurinės Baltizkos Provincijos Livlandijos (Worsaae, The Prehist., p. 78), Smolensko ir toliaus į pietus (ten pat, Inžangoj). Kad mūsų prabocziai yra ta žalvario tauta, apart archeologijos parodo ik sziai dienai užsilikusios mūsų dainos (Žiurėk Basan. Auksingumas bei Sidabringumas mūsų dainų); o kunus numirėlių, žinome, lietuviai ir tai sziaurinėj Europoj vien tik lietuviai, degino iki pat krikščioniszky laikų.

* * *

GETHE, GUTTONS, GUTTOI, nereikia jau n an rodos nē aiškinti, dabartinēj lietuviškoj kalboj skambēs kaipo — GUDAI.

GUD' AIS ir senovēs Gothai, teip gerai žinomi Euro pos istorijoj, savę vadino. Užsilikęs Milano bibliote koj fragmentētis gothiško kalendoriaus vienatiniai turi užrašęs jų vardą: GUT—THIUDA (GUDU—TAUTA). „Nuo GUT—THIUDA, iš tikrųjų galime tvirtinti, kad Go thai patys savę vadino G u t o s (ar Gutas), sako au torius straipsnio apie Gothus Encyklopedijoj Britaniš koj; atsakantis adjektyvas bus gutisks" 1) arba gudišks. Tokią pat to vardo formą antru kart randame užrašytą runiškėmis raidėmis ant Bucharesto žiedo 2).

Tarpe Lietuvių ir po šiai dienai žodis Gudas yra labai populiarišku, nors, kaipo persenęs, ištariamias tan kiai su paniekinimu, o paskutiniuose laikuose mūsų li teratų tiesiog yr' kergiamas prie svetimų gaivalų. Si manas Daukantas Gudų vardą visoj savo istorijoj mai šo: Gudais vadina paprastai Rusus 3), tankiai Len kus 4), Venētus 5) ir abelnai visus Slovēnus 6), ir Skan dinaviškus Žuvēdus 7). Paskesni literatai, prisžiūrėję senesnius, teipgi Rusus labai tankiai vadina Gudais. Ale jau mūsų kalbos tyrinētojas p. Obelaitis užtēmijo, kad Gudais Rusų vadinti nereikētu, „nes tasai ž o d i s t u r i L i e t u v o j e l a b a i d a u g y v a i t i ų p r a s m i ų: P r u s ų L i e t u v i n i k a i v a d i n a m u s (l i e t u v i u s) G u d a i s. Ž e m a č i a i v a d i n a G u d a i s A u g š t a i č i u s, S u v a l k i e č i a i v i e t o m i s P A T Y S S A V E V A D I N A T O U M V A R D U" 8).

1) Enc. Br. t. X, p. 852.

2) Sul. H. F. Messmann, in Pfeiffer's Germania, (Vienna 1857) II, p. 209. ir Liud. Wimmer, Aurbeger (Copenh. 1567) p. 45.

3) Sim. Daukantas, Liet. Ist., perdēm visoj knigoj.

4) Liet. Ist. t. I, p. 19, 38 ir toliaus.

5) Ten pat ir toliaus.

6) Ten jau t. I, p. 38.

7) Ten jau, p. 18, 20. ir toliaus.

8) Varpas 1893 m., n. 5, p. 73.

Teip yr', Prusas, užvadintas lietuvio Prusu, niekad neatitars jam, kad: tu lietuvis! tik sakys: o tu Gud's! ir abelnai ēsančius po Rusų valdžia lietuvius Prusai kaimiečiai G u d a i s vadina. Patys lietuviai (Suvalkų gubernėj) senus savo papročius, seną nešenią vadina g u d i š k a i s, ir patys savę labai tankiai G u d a i s pravardžiuoja: mes Gudai, mus Gudus... Žemaičiai — Samogeth'ai arba Žemiejie Gudai niekad os neivadina Lietuviais: jie yr' Žemaičiai, jų liežutis žemaitiškas, (Zmudzin, język žmudzki); Dzukai ir Suvalkiečius vadina Žemaičiais, Augštaičiai vėla del Suvalkiečių, o ypatingai Žemaičių yra G u d a i s, kalba ūj g u d i š k a, šnekėdami su žemaičiais anie „g u d u o j a". Patys savę jie be jekio pažeminimo iki šiol vadinna Gudais (accentus ant sylabos paskutinės šiaurėj Kauno gubernės, ant pirmutinės pietuose). Teiplygiai Žemaičių žemė yra Žemaitija arba tiesiog Žemaičiai, o žemė Augštaičių Gudija, Gudai. Kur eini? į Žemaičius! Kur buvai? — Guduose, t. y. Lietuvoj. Tokiu budu toj dalis mus' tėvynės, iš kur pirmiausiai paėjo LIETUVOS užvadinimas, iki šiol aiškiai užlaikė vardą Gudų.

Dainos mūsų ir pasakos Gudų vardą n i e k a d o s nevartoja tokioj prasmėj, kokioj jį pradėjo vartoti literatai. Juškos Dainose Gud's ženklina prastuną, kontraste bajorui 1). Pasaka, užrašyta p. K. M., kurią „Tėvynės Sargas" pridavė „Tėvynei", Gudus užvadinna kontraste prie Žemaičių. Einu į gudus (t. y. į Lietuvą, paaiškina rašėjas). O ar tau Žemaičiuose negerai? 2) Patarlės: „Kur visi Gudai, ten ir aš", „Kaip visi Gudai, teip ir aš", arba „Devyni gudai vieną ožį pjavė", užrašyta pas Daukantą, prie aprašymo Senovės lietuvių budo 3); vis tai rodo, kad Gudų vardas nepriguli prie jokios kitos tautos, tik prie mūsų pačių.

Jeigu moksločiai priima vardus vietų ir pravardžių už argumentą, tai Gudų vardas, ištiesų, yra užsilikęs visuose Lietuvos kampuose kuo didžiausiam skaitliu. Teip, Suvalkų guberėj: Z i u r i a i G u d e l i a i, ties ties Pilviškiais, G u d e l i a i ties Pažeriais, G u d e l i a i ties Vilkaviškiu, G u d a i č i a i ties Miknaičiais, G u d i n ē tarp Dambaukos ir Trakiškių, G u d u p i a i ir G u d e l i a i ties Žuvinto azeru, kiti G u d e l i a i, ant Alytaus važiuojant, G u d e

1) Liet. Svob. Dainos, p. 1002.

2) Tėvynė 1899 m., n. 8., p. 231.

3) Liet. Ist. t. I, p. 66.

l i a i, netoli Beržnių, G u d e l i a i netoli Budkos, G u d i n i š k ė šiaurėj nuo Metelių ažero, G u d a n č i a i tarp Metelių ir Merkinės. Kauno gubernėj, Zemaitijoj ir Guduose: G u d e l i a i augsčiaus Traškunų, kiti tarp Panevėžio ir Vilkmėrgės, tretii ir ketvirtii ties Ramygala, G u d e l i a i ties Janopoliu, kiti šalij Šatų, tretii vėl prie Plotelių ažero (Telš. p.). G u d a i č i a i žemiau Plungės, G u d m i š k ė ties Kuršėnais, G u d a i ties Libavos gelžkeliu, G u d k a m p i a i ties Čiakiškiais, G u d a i č i a i ant Šusvės upės, G u d a n č i a i tarp Šatų ir Vilkmėrgės, G u d e l i a i prie Titavėnų, kiti į vakarus, tretii į šiaurę nuo Radviliškės, G u d a n č i a i ar G u d a i č i a i žemiaus Anyksčių, G u d e l i a i į pietus nuo Aleksandravo, G u d ž i u n i a i tarp Skopliškės ir Švedasų, G u d e l i a i žemiau Švedasų. G u d i š k ė tarp Dusėtų ir Kamajų. Vilniaus gubernėj: G u d a n č i a i, G u d e i k i a i, G u d a i į vakarus nuo Giedraičių, G u d a l i u n a i į vakarus nuo Kernavos, G u d e l i a i į šiaurę nuo Vilniaus, G u d ž i u n a i šiaurėj Zizmarų G u d e l i a i ties Guodutiškė, G u d a k i e m i s ir G u d i š k ė netoli stacijas Rudiškės. Ir toliaus į rytus, kur lietuviška kalba jau yr' išnykusi: netoli Ašmenės: G u d o g a j a i, G u d ž i a i, teipgi Dvinsko paviete: G u t a. Prusuose: G u d a i č i a i pietuose Ragainės pavieto, G u d a i č i a i šiaurėj nuo Gumbinės, G u t a v u č i a i šiaurėj nuo Insručio, G u d l a u k i a i tarp Gumbinės ir Stalupėnų, G u d u n l a u k i s (Gedunlauken) prie gelžkelio tarp Skaisgirėnų, ir Labiau, ir da toliaus senovės Prusijoj: G e t k e n d o r f, G a d a i t e n, G i u t s t a d t, prie gelžkelio nuo Alensteino į Morungen. Ir Lenkų Mozurijoj: G u d n i k ties Rasnsterteinu, G u t e n žemiaus Letzen, Nova G u t a žemiau Suvalkų, G u t a ties Ščučinu, G u t y į šiaur-rytus nuo Lumžos. Net Plocko gubernėj: G u t a šalij Przasnyšo. Latvijoj, kur Rusus vadina Kreevais, vardas gudų užvadinime vietų teippat yra plačiai žinomas. Janu-Jelgavos apskritij iš 214 visokių kaimų vardų 1) net du randasi su Šaknimi GUD's, G u d z e n i (Taurkalnos pav.) G u d i s k i; iš 10 užrašytų ten pat vardų upių — G u d u p ė (Taurkalnio pav.), iš 6 vardų balų tame paviete — G u d u p u r v i s. Kad surinkti, neabejoju, jog ir toliaus buvusiose gudų žemėse daugelis vietų su „gudų“ vardu atsirastų.

1) Užrašytų „Rasztu Krajum'e," 4, 1888 m., p. 108, 109, 110.

Lyginai ir žmonių pravardėse; kam nėra žinomos pravardės: *G u d a s*, *G u d a i t i s*, *G u d i š k i s*, *G u d ž i u n a s*, *G o t a u t a*, *G u d a v y č i u s*, *G u d e l i a v y č i u s*, *G u d e l i a u c k a s*, *G u t a u c k a s*?

Aišku, kad pravardėse ir užvadinimuose vietų tiek vardų *gudų*, *gudelių*, *gudžiuų*, iš kurių da tik maža dalelė čion surašyta, jau ypač Prusuose ir Latvijoje, negal ženklinti niekuomet Rusų, nė Skandinavų, kaip nekurie gal norės, nė kokių kitų immigrantų, labjausiai, kad užvadinimų „*gudai*“ daugiausiai randasi ne pakraščiuose, tik šerdij mus' tėvynės. Šitų nurodymų, man ding, pakaks, kad pertikrinti tautečius, jog vardas „*GUDU*“ priemus' pačių priguli, ir da nēr visiškai mūsų tarpe išnykęs. Tai yr' vardas senoviškas, tautiškas. *LIETUVA*, *LIETUVIAI* yr' naujasnis, politiškias, o paskesniuose laikuose kalbiškias mus' tėvynės užvadinimas. Nuo ko tas žodis *LIETUVA* paeitu šiadien mums sunku spręsti, gana to, kad jis labai charakterizuoja susi—*LIEJUSIAS*, susivienijusias dalis mūsų tautos ir kalbos di'alektus.

Delko žodis „*gudai*“ pradėjo buti pritaikomas prie Rusų ir lengva išaiškinti. *gudai* (Augštaičiai) apveikė vakarinius Bielo Rusus ir juos prijungė prie savo viešpatystės *gudijos*. *Zemaičiai*, *Prusai*, o ir patys *Augštaičiai* visus tos viešpatystės sąnarius lygiai pervien vadino ir po šiai dienai vadina *gudais*, nors politikoj ir literaturoj žodis *Lietuva* įgavo viršų. *Akyva*, *Biolorusai* ir dabar da vadina savę *Lietuviais*. Priėšingas „*gudui*“ yra žodis „*Maskolius*“. *Maskoliais* (niekad ne *gudais*) *lietuviai* ir ik šio laik' vadina visus *Rusus*. Patys *lietuviai*, priėmę krikščionybę, pradėjo sarmatytis savo seno stabmeldiško tikėjimo, savo kulturos ir savo *gudiško* užvadinimo.

Beto, pats vardas „*gudas*“ turi lietuvišką prasmę. Zinome labai plačiai vartojamus žodžius: *gudrus*, *įgudrėjės*, *įsigudrinės*, *gudrybė*, *gudriai*; latviškai: *gudrineeks*, *gudrot*. *Simonas Daukantas* vartoja žodį: *įgudęs*: „*Tie atėjunai, įgudę Pa-Danojuje į amžinus kerštus ir kruvinas kares... norėjo tą patį daryti ir naujuose kraštuose*“ 1). Nuo šaknies „*gud*“ paeina ir žodis *guodoti*, *paguoda*, *guodonė*.

Pasergėję, kad dabartiniai *lietuviai* yra tik likučiais

1) *Dauk.* I, p. 38.

tautos, o lietuviškoji kalba gryniausiomis liekanomis senovės Gudų kalbos; — nors trumpai apie anų likimą.

Spaudžiami Rymo legijonų germanai da prieš Christų veržėsi į šiaur-vakarines gudų valdybas ir su jais mišo (Danija, Švedija). gudai tuom pirmu kart, kaip ir paskiaus lietuviškuose laikuose antru kart, tvirtinosi ryt-pietiniame krašte, kur trečiame šimtmetije uždėjo tvirtą gudišką viešpatystę. gudiški to laiko vardai kalba už jų giminystę su „lietuviais“: pasidalinimas gudų į *Tervingus* ir *Greutingus* (Kretinga), dinastijos — *Amalingų* ir *Baltingų*, pirmas iš Amalingų karalius *Austraguta*, prie kurio generolas *Argait* (aitis) ir *Gunta-rikis* (turim pravardę *guntorius*) sumušė Rymėnų generolą *Decijų* arba toliaus — *Naulobatus* (aitis), *Winitha-haryis* (Venetų-karis), *Wandil hari* (Vandilių-karis), *Wili-hari*; Ar vėl — *Usdri-la*, *Mundila*, (sul. *Montvila*), *Totila* (sul. *Tautila*, *Tautvila?*), *Beresmund*, *Torismund*, *Hunimund*; *Sisibut*, *Rado-ald* (valda), *Ario-ald*; *Ratchis* (skaityk *Račis*), *Theudis*, *Andagis*. Moteriški vardai: *gudolina*, *Rosamunda*, *Amala-swinta* ir k. 1).

Kas link kalbos emigravusių į pietus ir piet-vakarų Europos *Austra Gudų* ir *Visi gudų*, tikrų žinių nėra. Užsiliko fragmentai teip vadinamos *Moeso* (Mažo) gudiškos (*Moesia Secunda*) tarmės vertimouse rašto švento, kuriuos, kaip žinovai tvirtina, atlikęs gudų vyskupas *Ulfila* (m. 383 m.) del *Visi gudiškų krikščionių*, prie savo „*Arianiško Credo*“, ba yra žinia, kad Italijoje, *Francuzijoje* ir *Hispanijoje* gudai savo kalbą ilgai neužlaikė, pasiduodami įtekmei *Lotynos* 2). Ir kada *Pa-Baltmario Estijų* pasiuntiniai atlankė (metuose su linkėjimais, savo viengenčius *Austra gudus*, užėmusius *Italiją*, apie po 300 metų su jais persiskyrimo, vargiai galėjo su anais savotiškai susikalbėti. *Teodorikis* davė *Estijams* atsakymą lotyniškai 3). *Moeso-gudiškos kalbos liekanos* rodo, kad gudai, bent *Visi gudai*, *Pa-Dunojij*, jau galop *IV šimtmečio* del visokių *revoliucijų* ir *emigracijų* buvo dideliai su visokiomis kitom's tautomis susimaišę ir kalbą sudarę; visgi „lietuvišku-

1) Visi vardai surinkti iš „The Story of Goths,” by Henry Bradley, 1888”.

2) Encycl. Brit. X, 853.

3) Atsakymą *Theodoriko Estijams* rasi pas *Narbutt*, t. s.

mo", žodžiuose ir formose da užsiliko daug. Del paveizdos perrašysime Moeso gudiškai Tēve Musų.

Atta 1) unsar thu in himinam. Wheinai namo thein. Quimai thiudinassus theins. Wairthai wilja theins, swe in himina, jah ana airthai. Hlaif unsarana thana sinteinan gif uns himma daga. Jah aflet uns tha tei skulans sijaima, swaswe jah weis afletam thaim skulam unsaraim. Jah ni briggais uns in frais stubnjai, ak lausais uns of thamma ubilin. 2).

Arba vėl iš gromatų Šv. Pauliaus:

Du Teimautaiiu Antara. Cp. I, v. 1:

Pawlus apaustaulus Xristaus Jesuis thair wiljan guts by gehaitam libainais sei in Xristau Jesu.

2 Teimautaiiu, liubin bārna, ansts, armaio, gawairti fram guta attin Xristau Jesu fraujin unsaramma 3).

Priminēme čion apie pietinius, kereiviškus gudus, nors greit ištautėjusius, kadangi jų liudnas likimas turėjo didelę, pragaištingą įtekmę ant visų gudiškų tautų, užsilikusių senose sodybose. Minėtinai, germanarikiui viešpataujant ant visų gudiškų giminių, Europą užliejo horda barbariškų, „neapimamai skaitlingų“ HUNNU. gudų viešpatystė krito. Kareivija išemigravo į vakarus, kad iš vieų su Vokiečiais griauti viešpatystę Rymo.

Visoj Europoj kilo tautų sumišimai, vadinti istoroj Dideja Tautų Migracija, iš kurios, ypatingai šiaurėj, graikiški ir rymėniški anų laikų raštininkai nemoka išduoti aiškių liudijimų. Kada VII, VIII šimtmetij karės audros aptyko, senovės gudų (ir Skytų) valdybose randame begyvenančius SLOVENUS, bekariaujančius su likučiais vietinių gyventojų, o vakaruose už gudiškas žemes besipešančius su VOKIEČIAIS.

RUSIŠKIEJIE SLOVENAI da istoriškuose laikuose pabaigė ganubinę K r i v y č i u s, gyvenusius dabartinėj Bielorussijoje ir G o l i a d' — ant upės Porotvos, kurias abi tauti „several authors consider as Lithuanians“ 4) — nuo seniai jau nekurie užtēmijo buvusias lietuviškomis; teipgi P e č e n g i u s

1) Giminingus lietuviszkai kalbai žodžius pabraukiame.

2) A primer of the Gothic Language, by Jos. Wright, Oxford, 1892, p. 146, sul. Enc. Brit. X, p. 852.

3) A primer... p. 193.

4) Enc. Brit. Lithuanians, XIV, p. 702.

(Pečeniegi), kuriuos, matėme, ir senoviški raštininkai priskaito prie gudiškų tautų 1); o jei tikėt Kojalowičiui ir Poloucus (Poloucii; kaip jie patys save vadino, nežinia?), apie kuriuos paliko akyvą žinią: „Erant Poloucii gens ejusdem cum Prussis, Litvanis ac Lotavis originis: argumentum ejus rei est, ex reliquiis quas ad Phinoniae fluvium Chorelam residuas, intra Moschi imperium, commune cum Litvanis sermone proximo adhuc saeculo, usas esse, viderant testantur 2), kuriuos metuose 383 HUNNAI — Hunni (?) Pannoniam versus tendentes, ad Tanais fuderunt 3).

Narbutas Ukrainoj, ant upės Dniepro, atradęs daug grynai „lietuviškų“ vardų vietų, ten savo gerulius talpina ir sako, kad „jų ainiai persikeitę į Polovcus“ 4), su kuriais paskiau ir Pečengiai susimaišę 5). Taigi Pečengiai ir Poloucai gyveno abi pusi Dniepro. VAKARINIAI GUDAI: Vandiliai (Vendai), geruliai [Hyrriai, Scyriai], Rugiai, apimti pirmiaus Slovėnų, pagalios teko Vokiečiams.

Likučiai gerulių arba Werulių, Werlių 6). Maklenburge gyvenę da pradžioj šio amžiaus 7]. Wolfgang Lazius užrašė Weruliškoj kalboj Tėve Musų, kuri teip skamba:

Tabes mus, kas tu ekszan Debbesis. Swetic twas Wards. Enak mus tawas Walstibe. Tawas praz bus ekszan Debbes, tawurs an žemes. Musu denisze Mause dot mums szoden. Pamate mums musų grakie, ka mes pamat musų paraduken. Ne wede mus launa padekle, bet pasara mus no wusse launa 8).

Reikėjo kaip nors išaiškinti apsigyvenimą tos „lietuviškos“ giminės Meklenburgo provincijoje, reikėjo išaiškinti matomą giminystę su „Lietuviais“ gudų; delto tyrinėtojai lietuviškos istorijos gerulius padarė Lietuviais, o kada anų likučiai išnyko besisamdydami Bi-

1) Kojalowicz juos teipgi turi už lietuviams giminingus. p. I, p. 5.

2) Ten pat, t. I, p. 13.

3) Ten pat.

4) Marb. II, s. 6.

5) Narb. II, 409.

6) Ziurėk Boguszio „Rozprawa“ p. 51—58.

7) Kojal. I, p. 6, Narbutt. II, 456.

8) Xaw. Boguszis, Rozpr. s. 108. Narb. I, s. 464—5.

zantijos ir Rymėnų kareivijose, perkėlė juos ir apgyvendino plačiai Meklemburge(?). Ir tie geruliai, gauja kareivių, kurie, tikėkime, Italijoje, jau, apart vardo, menki ką „lietuviškumo“ turėjo, persikėlę(?) į Meklemburgą „lietuviškos kalbos di'alektą užlaikė gryniausiai iki mūsų amžiui (?).

Toliaus, už Meklemburgo, žemėj Venetų [Vendų, Vandilių], Luneberge, provincijoje Marchijos Bradeburgiškos, von Beeckmann da pusėj praėjusio XVIII šimtmečio užrašė Tėve Musų, užsilikusioj kalboj senovės to krašto gyventojų; kuri labai lietuviškai skamba ir turi daug lietuviškų žadzių.

Nos lolya Wader ta toy chiss wane bisgay Siunta Woarda tugi geim. Tia rik komma. Tia willya szingot, koke nebisgay, kok kak no sime. Noessi wisse danneisna Sgeiba dog nam dans. Un Witteday nom nosse ggreis tak moy Wittedogime nossem gresnakim. Ni briggoy nos ka Warsikonge. Tay losoay nos wit wiss okak chundak 1).

„Negalma teipgi užginti — rašo Narbutt, — kad senoviški Waletabi'ai ir Luzyčiai, gyveną dabartinėj Luzacijoje, buvo iš dalies lietuviško paėjimo. Bet sunku žinoti, ar jie ten gyveno iš senovės, užėją kada norint iš Lietuvos, arba gavo pradžią nuo Gerulių, iš Italijos" 2).

Apie liekanas „lietuviškų“ — gudiškų genčių virš minėtose provincijose žino Thumman 3). Jonas Potocki 4] ir Lelewel 5], — bet klausymą tą palieka neišrišę 6].

LENKAI, apėmę pačią šerdį gudiškų giminių, prisavinę daugelį gudiškų žodžių, kelias ypatybes jų kalbos [dz, a, e], o gal, kaip slovėniškiejie Venedai, ir vardą [Kronika Tamošiaus iš Spalato 7] vadina Lenkus Lingones, Mierzwa ir Kadłubek Lenchitae, Linchitae 8),

1) historische Beschreibung der Chur und Mark Brandenburg, von Bekmann, Berlin, 1751. I, s. 83. ir Narb. t. II, s. 603.

2) Narbutt, t. II, s. 454.

3) Ueber Gottesdienstliche Altherthuemer der Obotriten, s. 318, 321.

4) Voyage dans la basse Saxe.

5) Tygod Wilens. r 1816. t. II, s. 352—3.

6) Narb. t. II, s. 454.

7) Bielowski, Mon. Hist. Pol..

8) Ziurék Enc. Brit. XIXt., Poland, p. 285.

Lietuviai Lenkais, Magyarai Lengyel, kas primena gudiškuosius Lygius, ir lietuviškus žodžius — lyguma, lanka]? Massa gethus išnaikino pirmiaus, o Jadzvingus, plačiai gyvenusius dabartinėj Gardino, dalij Lumžos, Plocko ir Varšavos gubernijų, da tik XIII, XIV šimtmetij pabaigē galabinę. Karēs už buvį Prusų su Lenkais ir yra gerai žinomos istorijoj.

ALE DALIS DZUKU, ZEMAIČIAI, AUGŠTAIČIAI IR LATVIAI, LIEKANOS GUDU, PRISPIRTI PRIE BALTITIKO, İKI ŠIOL UŽLAIKO SAVO TAUTYSTĖ IR KALBA. KALBA TA AKYSE PHILOGU, PRIE SULYGINIMO KALBU, PASKUTINIAME LAIKE PRADEDA INGYTI KASKART DIDESNE SVARBA, NES YRA LIKUČIAIS KALBOS, VARTOTOS VIDURINEJ EUROPOJ, TUREJUSIOS ANT SLAVIŠKU IR GERMANIŠKU TAUTU DIDELE İNTEKME.

RASZYTA GRUODŽIO MENESI 1900 M.
PLYMOUTH, LUZ. CO. PA., U. S. OF A.

Tautiszka Dirva.

Balsai isz Tėvynės.

**Vincas Kudirka,
kitaip V. Kapsas.**

Pasimirė Naumiestij d. 18 Novemberio 1899 m. Amžiaus metų 41.

Vienas isz prakilniausių mūsų laiko tėvynainių, talentuotas rasztinikas, stilistas, dainius, muzikas. Darbsztus neiszpasakytai. Visus talentus ir darbą paszventė ant naudos tėvynei.

Gimęs Pažerių kaime, Vilkaviszchio paviete, Suvalkų gub., pradzioj lankė vietinę kaimo mokslainę Pažeriuose, tą pabaigus, gan turtingi Vincos tėvai leido jį į Mari'ampolės gimnaziją, kad isz ten eitu į seminariją.

Klausydamas tėvų jis įstojo į Seinų seminariją, bet antruosė metuose nesijausdamas paszauktu į kunigystėluomą, apleidęs seminarijos murus, grįžo atgal į Mari'ampolės gimnaziją, kurią pabaigęs persikėlė į Varšavos Universitetą. Mokinosi ant daktaro. Inszirdė ant sunaus tėvai, apleidus seminariją, jį beveik suvis pinigiskai neszelpė, teip jog Vincas buvo priverstas besimokinant sykiu dirbti ir rupintis apie savo užlaikymą. Tas greit pakirto jo ir teip silpną sveikatą. Gavo džiova. Pabaigęs mokslus, silpnos sveikatos, dr—as Kudirka apsigyveno Szakiuose, Naumiesticio paviete, kur pasiliko iki pereinamųjų metų, kada nebegalėdamas pildyti priderystes daktaro, persikėlė į Naumiestį, kur, parbaigtas džiovos, mirė

18 d. Novemberio.

Da budamas gimnazijoj V. Kudirka pradėjo dirbti dėl lietuviszkos literatūros. Gyvendamas Varszavoj stojo eilėse pirmų ant lietuviszkos dirvos darbinikų ir sutaręs su keliais kitais draugais pradėjo išdavinėti Tilžėje „V a r p a“, o paskiaus ir „Ukiniką“, kurių dviejų laikraszečių redaktoriumi pasiliko iki paskutinių metų savo gyvenimo. Tuom atneszė lietuviams milžiniską naudą.

Apart to V. Kudirka pagarsėjo kai po dainius: paraszė keletą trumpų dainėlių savo koncepcijos, daugiaus vertė: Schuellerio Orlando Mergelę ir Vilių Tell Byrono Kainą, Asnyko Keistutį. Keletas trumpesnių jo eilių iszėjo szimet Tilžėj atskyriose knigelėse: Laisvos Valandos ir Pasakos Krylovo.

Su jo myriu Lietuva neteko gambiausio ir darbseziausio rasztiniko. Sit ei terra levis!

Tėvyniszka Kronika.

§ P a r o d o s reikalams Europos Komitetas susicentralizavo Prusuose. Kasieriumi yra p. Zaunius, jo namuose teipgi sudėtas ir knygynas. Sekretoriumi vien's Tilžietis Senasis komitetas, prisizadėjęs toliaus darbuotis, nuo urėdo vienog atsisakė. Suraszą lietuviszkų Prusuose iszleidimų p. Morta Zauniutė prisiutė Amerikos komitetui, knygų yra apie 400, truksta da netoli 100. Amerikoj iszleistos knigos jau yra surinktos ir

tuoj bus iszsiųstos į Paryžių.

§ M o h y l e v o diecezijos arcivyskupas ir metropolita Simonas Kazlauckas pasimirė Novemberio mėnesij. Paėjo a. a. Kazlauckas isz Trakų pavieto, Vilniaus gub..

§ Vilnaus miesto gyventojaj mažinasi, ba praėjusiuose metuose 2000 gyvenimų buvo neužimtu.

§ K a u n e rengia įvest elektriską szviesą.

Vietinė Kronika.

† P i t t s b u r g e, girdėt, yra agituojava, kad tvert kitą Susivienijimą, su tuom pacziu mieriu, kaip dabaryksztis. Jeigu teip, tai kam jį tvert?

† R h o n e užsidėjo dr ē vardu szv. Antano, prisiraszė prie „Susivienijimo“ ir paēmė charterį.

† S c a n t o n e užsidėjo moterų dr-ē po vardu „Lietuvos Dukterų“.

† P i t t s t o n e Susitvērė tokia jau draugystė.

† C h i c a g o, Ill. 1 d. Spalių užsidėjo czionai nauja dr., vardas yra „Evangeliszka Liuteroniszka Drau-

gystė“, sąnarių prisiraszė 18. Draugystė yra pagelbinė ligoje ir numirus, teip kaip kitos lietuviszkos pagelbinės draugystės. Instojimo mokesctis \$1,50 c. Draugystės siekiu yra visus lietuvius Evangelikus suvienyti ir iszplatinti tautiszka dvasią terpjų. Draugystė ketina atsiszakti į kitų miestų lietuvius evangelikus, kad tvertų lietuviszkas evangeliszkas draugystes, kurias suvienijus galima butu sutverti „Liuteroniszka Susivienijimą“, bet ant to turi visi lietuviai evangelikai darbuotis – šaip to atsiekti nebus galima.

Draugystės Virszinikai yra šie:

- A. Šilimaitis, prezidentas
- J. Szereikis, vice-prezidentas
- Jonas Rozokas, sekretorius
- E. Morlencas, kasierius.

Adomas Szlefendorf kasos pri-

žiurėtojas. J. Vesterlingis ir J. Gavenaitis, ligonių komitetas.

Mat jau ir lietuviai Evangelikai pradėda pabusti.

J. J. Rozokas.

Isz bibliografijos.

Naujos knygos.

L a i s v o s V a l a d o s, eilės, kizkus istorikus Žemkalnis. Chicago, Ill. 1899 m. 3-czia knygutė iszleista Tėv. Myl. Dr., in 160, p. 64.

R a s a k o s, pagal Krylovą paraszė eilėmis V. Kapsas, Tilžėje 1899 m., in 160, pusl. 15.

D i r v o s. M. 2.num. 4. iszėjo dvi knigelės:

T r a k i e c z i ų D z u k ų D a i n o s, užrašytos J. Szimtakovo Merkinės parapijoje. Shenandoah, Pa. 1899 m., in 80, pusl. 82. Pirmutinė dzukiszkoj tarmėj kniga.

K u n. A. B u r b o s proziszki **R a s z t a i**. Naujas perspaudinimas. I kniga: Tirmiszkių Andrius, versta isz latviszkos kalbos, in 80, p. 36.

V i l i u s T e l l, drama 5 aktuose. Vokiszka paraszė Fr. Schueller lietuviszka vertė V. Kapsas, Plymouth, Pa. kasztu „Vien. Liet.“ 1899 m. in 80, pusl.

L e n k a i i r L i e t u v i a i nuo 1228 iki 1430 m., paraszė pagal len-

kizkus istorikus Žemkalnis. Chicago, Ill. 1899 m. 3-czia knygutė iszleista Tėv. Myl. Dr., in 160, p. 64.

Z m o g u s N e p l i u s z k i s... **L a i m a i r P l a n e t o s** (antralaide) Kasztais ir spauda „Vien. Liet.“ in 160, p. 44.

G u d a i i r L i e t u v i a i etnologiszkas pieszinėlis. Atspauda isz „Tėvynės“ Wilkes Barre, Pa. Sausio mėn. 1900 m. Parašė Jr. Jon.

B a ž n y c z i o s T a r n a s nuo Nov. mėnesio pradėjo iszeidinēt kas nedėl.

Su pabaiga szių metų palianjame iszdavinėję „Tėvynę“ formoje knigelės, kokioj ji iszeidinėjo per 4 metus. Per paskutinius du metu „Tėvynė“ ojo į Europą kaip priedas prie „Varpo“. Su pradžia ateinančių metų iszeis organas „Susivienijimo“ teippat po vardu „Tėvynės“ formoje laikraszcio, kas nedėl. Kaip priedas „Varpui“ jau toliaus nebeeis.

Lietuviai Anglijoj.

Anglijos lietuviai nuo pradžios sunki. Pas lietuvius be vaidų neapszių metų subruzd. **L o n d o n e** sieina.

užsimezgė lietuvių Susivienijimas **L a i k r a s z t i s „V a i d e l y t e“** Glasgove po vardu „Vienybė“. Pradžia vis paliovė iszeidinėjęs.

NAUJAI PRISIRAŠE:

Dr. szv. Antano Rhone, Luz. Pa. 81

- 1 Raulinas Krutulis
- 2 P. Antanas Nagrodski
- 3 Andrius Valukonis
- 4 Konstantas Gudaitis
- 5 Mikolas Brindžia
- 6 Juozapas Brukas
- 7 Julijona Brukienė

- 8 Vincas Adomavyczius
- 9 Juozapas Svitojus
- 10 Antanas Baksza
- 11 Vincas Norkaitis
- 12 Juozapas Kaupoka
- 13 Simonas Jenulevyczia
- 14 Jurgis Vo'ucziatskas
- 15 Petras Vaitkevyczius
- 16 Jonas Prakapis

Susivienijimo reikalai.

Ineszimai ant XIV Seimo.

- I. **A b e l n i K l a u s y m a i.** praszant ant jo prakilnesnius lietu-
1, Pasirupinti apie pagerinimą da- vius isz Anglijos, Vokietijos ir ap-
bartinių lietuvszkų mokslainių ir isz- skritai isz Europos (Phila. kuopa).
leidimą mokslaknigių (ineszimas Ma- — Atsakyta: jeigu kas norės savo
hanoy City kuopos). — Atsakyta: kasztais atvažiuoti, seimas jį priims
konstitucijoje tas yra; jeigu atsiras su atviromis rankomis.
gera mokslaknigė, Susiv. ją atspau- 11, Visus ineszimus per seimą gar-
dins. sinti organe. (Clevelando kuopa).
2, Ateinantį seimą padaryt Maha- — Priimta-
noy City Pa. (inesz. Mahanoy City II. **P a r y ž i a u s P a r o d o s**
kuopos). k l a s i m a s. — Paryžiaus paro-
3, Seimą padaryti Bostone, Mass. dai aukauti nedaugiau, kaip \$100
(inesz. dr. Vytauto isz Bostono). [Northampton Mass. kuopa ir Bos-
ton'o dr. Vytauto]. Parodai paau-
4, Padirbti lietuviszką Susivieni- kauti \$200 Shenandoah kuopa. Pa-
jimo vėliavą (dr. Vytauto, Boston rodos kasierius turi pataisyti kauciją,
Mass). — Nutarta uždėti ant kiek- Lost Creek kuopa. — Nutarta pa-
vieno sąnario po 5 c. mokesties ant aukauti \$100, bet parodos kasieriui
vėliavos ir rinkti szeip pinigūs; vė- nesiųsti, kol neužrekordins bėlos.
liavą padirbti iki kitų metų seimui.
5, Iszleist Lietuvos Žemlapį (dr. III. **K o n s t i t u c i j o s K l a u s i m s.** — 1. Konstituciją pataisyti,
Vytauto, Boston, Mass.). — Per- pridėdant žodį „Katalikų“ Phila. sz.
nai jau nutarta. Juozapo dr., Mahanoy City dr. Jau-
6, Iszriszt klausymą, kaip iszleist nuomenės. Susivienijimo konstitu-
lietuviszką žemlapį. (Mahanoy Plane cijos nemainyti Lost Creek kuopa,
kuopa). — Atlasėlije. Mahanoy Plane kuopa. — Nutarta:
7, Iszbraukt isz Susiv. ardanezius konstituciją palikti po senovei.
Susivienijimą [Forest Ciay kuopa]. 2, Prie konstitucijos pridėti czar-
Central. Komitetas tą turi padaryt terį — lietuviszkai ir angliszkai
po isztyrimui; apskųstas vienog turi Phila. kuopa. — Atmesta.
tiesą apeliuoti į seimą.
8, Leisti agentus, kurie važinētu 3, Reikia įtaisyti kiekvienam są-
po lietuviszkas kolionijas ir ragintu nariui dailius paliudijimus lietuvisz-
prigulėti prie Susivienijimo (Phila- kai ir angliszkai. Phila. kuopa. —
dos Pa. kuopa). — Pernai jau nu- Priimta įtaisyti, bet tik lietuviszkus.
tarta.
9, Kuopos turi kelti balius, kon- 4, Pagarbės sąnarius vadinti pavie-
certus ir t. t. paskiriant pelną tau- niais arba tėvynainiais. Cleveland
tiszkiems reikalams ir kuopų naudai. kuopa. — Iszpradžių atmesta, bet
(Phila. kuopa). — Atsakyta: yra paskui, permaining skyrius, nutarta
onstitucijoje. vadinti juos nelemtu vardu prenume-
10, Labjau pagarsinti seimą, už- ratorių. Mes gi juos nuo sziol va-
dinsime **d r a u g a i s** Susivieniji-

mo. Pagarbės sąnariu pasiliks tas, kurs vienu sykiu užsimokės \$10.

IV. Klausymas vyrų s y b ē s. — 1, Nerinkt vyriausybės išz vieno miesto. Northampton kuopa. — Atmesta.

2, Ant prezidento ir sekretoriaus rinkti tokias ypatas, kurios galētu pildyti savo urėdą už dyką. Forest City kuopa. — Atmesta.

3, In sekretorius rinkti tokį, kurs gali gerai vesti rokundas ir Susivienijimo reikalus. Shenandoah Pa. kuopa. — Atsakymas: žinoma.

V. Deleгатų klausimas. — Delegatai turi turėti balsus pagal skaitlių sąnarių kuopos, kuris reprezentuoja. Phila. dr. szv. Juozapo. — Atmesta.

VI. Klausimas posmer-tinēs. — 1, Iszmokėjimą posmer-tinēs nevilkint daugiau, kaip mėnesį. Worcester Mass. — Atmesta.

2, Metinę mokesčių palikti \$2 ir 4, kaip dabar yra Worcester kuopa. Posmertinę pakelti iki 600 dol. su 5 dol. įstojimo ir 1 dol. mėnesinės mokes-ties; priimti tiktai iki 35 metų am-žiaus; po sužeidimui gaunasi pusė. Plymouth'o kuopa, Northampton kuopa. Padidinti posmertinę iki 1000 su \$12 mokesties Boston'o kuopa. Posmertinę pakelt, mokestis metinė isznesz tiek, kiek seimas nus-pręs, Cleveland kuopa. Posmetinę

pakelt, bet mokēt pagal asesmentus, kaip kadaisiai budavo Phila. szv Juazapo dr. Mokestis turi buti nuo numirėlių, Shamokin Pa. kuopa. Priimti į Susiv. senus ir mažus ir mokėti pagal metus, Phila. kuopa.

— Nutarta pirmą skyrių palikti po senovei, bet antrą permaintyti į skyrių kur imasi 600 dol. posmertinės su 10 dol. metinės mokes-ties.

3, Panaikint skyrius Mahanoy Ci-ty kuopa. — Po ilgų sprendimų de-legatų, per kurį pasirodė, jog daug delegatų buvo už panaikinimą pirmo skyriaus ir primetimą visiems antro skyriaus, įneszimas nupuolė.

VII. Kasos klausymas.

— 1, Iszgauti pilnai kasą nuo bė-linikų, idant neprapultų, Forest City kuopa. — Atsakyta, kad pinigai dabar yra saugiose rankose.

2, Paklaust kun. Žebrio, ar p. Graicziunas atiduos kada aną pasko-lintą szimtą, ar ne: jei kunigas ne-duos užtikrinimo, kad p. Graicziu-nas atiduos, iszbraukti jį isz garbės sąnarių, Forest City kuopa. — Ati-dėta iki kitam seimui.

3, Susiv. knigas reikia gerai per-kratyti ir suskaityti, kiek Sasuiv. turi turto, Phila. kuopa. — Priimta.

4, Susiv. paskolintus pinigus su-neszti į vieną daigtą, kad procentus nesztų, Clevelad kuopa.

5, Kuopos turi turēt savo atskyras kasas, Shenandoah kuopa.

Tėmykite Lietuviai,

Kad pabaigoje szių metų Susivienijimo spaustuvėje iszėjo dvi puikiausios lietuviszkoj kalboj pasakos. Tos pasakos, **Diedai** ir **Gražina**, kurias pritaikius notas, galima ir dainuoti, yra ra-szytos ailiomis, kaip dainos. Yr' didei patrijotiszkos ir labai uži-manczios. Kiekvienas geresnis lietuvis privalo jas turėti savo namuose, o jaj nori pramokti szvelnios lietuviszkos kalbos, tegu

straipsnelius išz tų apysakų išsimokina ant pometies.

Kasztunja **Grażina ir Diedai** kartu tik **30** centų. Galite gaut Susivieujimo spaustuvėj. Pinigus gelite prisiųsti markutėmis.

Tėmykite vėl,

Kad Tėvynėje jau užsibaigė straipsniai „**Lietuviai Amerikoj**“. Tuoj po Naujų metų iszeis tie svarbus ir užimanti rasztai „**Istorijos Amerikos Lietuviu**“ atskyrioje knygoje, apie **200** puslapių. Su puikiausiais **paveikslėliais**. Knygų tų ne daug atspaudinome ir tikimės greit bus išpirktos, ba visiems patinka skaitymai. Nepasivėlinkite nusipirkti.

Ineiga į Susivienijimo kasą per Lapkritį 1899.

Lapkriczio 1, Plymouth Sujetai	1,00	„ 18 Lost Creek kuop.	14,50
„ 2 Pittston kuop. 7	4,50	„ 29 Pittsburgh kuop.	50
„ 10 Scranton dr. Blav.	15,50	„ „ Pittston kuop.	50
„ 15 Richmond kuop.	1,00		
„ „ Scranto, kuop.	17,50	viso labo	<u>\$68,00</u>
„ 17 Westville Ill. dr. P. P.	3,00		
už ženklelius ir bertaininės	2,00	isz Pittston J. J. Gramas už	
„ „ Amsterdam kuop.	6,00	ženklelius	6,75
„ „ Grand Rapids dr. S. D.	1,50		<u>\$74,75</u>
„ „ Elizabeth kuop.	50		

Iszeiga isz Susivienijimo kastos per Lapkritį 1899.

Lapkr. 3 pagal nutarimą XIV		„ 28 Megarge už popierą	58,12
Seimo ant paminklo a. a. kun.		„ 29 V. Cmieliauckui	27,00
Burbos iszmokėta	100,00		<u>\$435,54</u>
„ „ Jono Kovaliuno pasm.		XIV Seimas 1899 m. Spalije	
isz Chicagos kuop.	150,00	5 d. atrado Susiv. kasoje	2,623,39
„ 8 Megarge už popierą	36,00	1899 m. per Spalį įejo	615,50
„ 20 T. Križanauckui už No.		per Lapkritį	74,75
10 Tėvynės	30,00		<u>3,312,89</u>
„ už taisimą korektų Križ.	5,00	per Spalį ir Lapkritį iszėjo	550,70
„ už darbą prie knygų Kr.	19,42		<u>2,762,19</u>
„ „ už randą ruimų spaustu-		pasilieka viso	2,762,19
vės J. Urbanik	10,00	Cent. sekr. T. Astramskas.	

Rokundos S. L. A. Spaustuės.

Ineiga.

Tikietai plakatai ir kvitarijuszui	6,25	Tikietai ir plakatai dr. Antano	2,50
Už knygas parduotas	3,05	Kun Zilinskas dadėjo	8,00
Už konstitucijų 200 atspaudin.	12,00		<u>\$31,80</u>

		Iszeiga.	
Gazas, markė, szniurai, freito		tucijų užmokėta	6,00
bylos ir expresai	5,75	Darbininkui už darbą tikiety plk.	,00
Alavenkų pirқта 20 svarų	2,65	Litarų pirқта už	4,20
Darbininkui už darbą tikiety kvi-		In užrubežę už markės užmok.	4,67
tarijusų ir plakatų	2,90	Už nuvežimą Tėvynių ant paezto	40
Darbininkui už darbą prie konsti-		Kon. Neniui skola iszmokėta	75
			<u>\$28,32</u>

Kun. A. Burbos paminklo atskaita.

Szitie pinigai, paskirti ant pamin-	St. Macziukas, Chicago	1,00
klo a. a. kun. Burbos, buvo prisiųsti	K. Radzevyczius, Shenandoah	5,00
pas Susivienijimo kasierių ir užmo-	J. Dubauckas, Grand Rapids	2,00
kėta Owens Bros. Scranton'e Pa.	V. Rudzinskas, Scranton	25
Dr. szv. Kazimiero Waterbury	Union City lietuviai	5,00
„ Izidoriaus, Edwardsville	Dr. Kazim. Jaunikaiczių Maha-	
„ Antano, „ „	noy City	5,00
„ Antano Forest Cityje	Brooklyno parapija	27,87
„ Jurgio „ „	per J. Ramanaucką Minersville	3,00
„ Vytauto, Boston	Susivienijimas	100,00
„ Praciszkaus, Minersville	Viso	<u>\$500,00</u>
Kun. M. Krauceziunas	Iszmokėta Owens Bros. statytojams	
„ J. Zilinskas	papinklo:	
„ M. Szedvydis	Nov. 6 99 m.	425,68
„ B. Zindzius	„ 18	20,00
„ J. Kuras	„ 21	10,00
„ J. Kaulakis	„ 24	44,32
„ A. Kaupas	Viso	<u>\$500,00</u>
„ V. Matulaitis	Yra dar keletas aukų, neįplau-	
„ A. Milukas	kusių į centraliszką kasą. Tas su-	
„ A. Kaminskas	jieszkoję apversime ant užmokėjimo	
„ J. Martiszius	už pamatą po paminklui, o kas liks,	
„ S. Pautienius	eis ant pradžios įsteigimo s t i p e n -	
Dr. Vytauto, Boston, surinko	d i j o s v a r d a n k u n. A.	
A. Rudziunas	B u r b o s e i n a n t i e m s į m o k s l u s.	
J. Rozokas	Tokiū budu aukos ant paminklo	
„ Vienybės" redakcija	kun. Burbos priimame ir toliaus.	
„ Garso" redakcija	Antru paminklu, daug stipresniu,	
Petrapiliečiai	musų stambiam tėvynainiui bus sti-	
„ Tėvynės Sargo" redakcija	pendija jo vardo. Užtai, kas nori,	
Wilkes Barre parapija	kad lietuvių tėvynainių atsirastų dau-	
Pittstono lietuviai	giau vyrų su augsztesniu mokslu,	
per V. Zukaucką, Northampton	tenesigaili aukauti ant to antro kun.	
N. F. Martiszauckas Cleveland	Burbos paminklo.	
Dr. Lietuvos sunų, Cleveland		

Skaitlius sanariu.

Kuopcs N		I-mo Skyriaus seni san	II-ro Skyriaus san.	pagarbės san.
1	Edwardsville, Pa kuop	8	—	—
2	Forest City, Pa kuopa	46	—	1
4	Elizabeth, N. J. kuopa	27	1	—
5	Plymouth, V M Vol.	7	—	—
6	Plymouth, Pa kuop.	42	2	3
7	Pittston, Pa kuop.	41	7	1
8	Cleveland O. kuop.	63	2	—
10	Philadelphia, Pa kuop.	21	—	—
11	Waterbury. Conn kuop.	69	—	—
12	Shamokin, Pa kp	14	4	2
13	Baltimore Md kp	30	—	—
14	Pittsburgh, Pa kp	30	1	—
15	Chicago, Ill kp	26	—	—
16	Hazleton, Pa kp	7	—	—
17	Wilkes-Barre, Pa kp	33	1	—
19	Northampton, Mass kp.	20	—	1
20	Union, City, Conn kp	63	1	1
21	Detroit, Mich kp	34	—	—
22	Bridgeton, N. J. kuop.	6	—	—
23	Amsterdam, N Y kp	8	—	—
24	Wanamie ir G. Lyon, Pa.	41	1	—
28	Luzerne Borough, Pa kp	27	—	—
29	Richmond, Va kp	3	—	—
30	Scranton, Pa kp	31	2	—
31	Mahanoy City, Pa	39	—	—
32	Athol Mass, kp	28	—	—
33	Ansonia, Conn kp	8	—	—
34	S. Boston Mass Vitauto	17	—	3
35	Pittsburgh, Pa Vitauto	23	3	—
36	Cincinnati, Oh S. Kaz	7	—	1
37	S Brooklyn N Y kp	5	—	—
38	Brooklyn, E D N Y kp	28	1	1
39	Mckees Roaks, Pa kuop.	40	—	—
40	Newark, N J kp.	15	—	—
41	Brighton, Mass S Juoz.	—	2	—
43	Philadelphia, S Juoz	63	—	5
45	Homstead Pa S Juoz	19	—	—
46	Pittsburgh Pa S Juoz	24	1	—
49	Gilbretville, Mass.	2	—	—
50	Mahanoy Plane, Pa. kp.	13	—	—
51	Shenandoah Pa kp	37	1	—
52	Minersville, Pa kp	44	—	2
53	Pequabock, Conn kp	3	—	—
56	Traverse City, Mich	18	—	—
57	Broad Brook, Conn kp	3	—	4
58	Worcester, Mass kp	33	—	—
60	S Boston, Mass kp.	15	1	—
61	Beavere Folls, Pa. kp	3	—	—

Kuop. s N		I-mo Skyriaus seni sąn.	II-ro Skyriaus sąn,	pagarbės sąn,
62	Pitts'on, Pa. B'iaivystės	37	—	17
63	Grand Rapids Mic	4	—	22
64	Cincinnati, Oh. kp.	9	—	1
65	Scranton, Pa. List. S 104	—	—	39
67	Bridgeton, Conn. k.	5		
68	Millwilli, N. Y. k.	5		
69	Toluca, Ill. kuop.	5		
70	Brockton, Mass k.	3		4
72	Mahanoy City, St.	19		
73	Westville, Ill. ss. P. P.	4		20
74	Lost Creek, Pa. kuopa	24		
75	Muucie, Ind kuopa	4		
76	Shapt Pa. kuop.	12		
77	Scanton, Pa. sz. Jur. kar.	15		9
78	Leviston, Me. dr Balt.	13		2
79	Philada., Pa dr. Liet. Dukt	4		11

K. Radzeviczius

Puikiausia visam Shenandoah'rij
RESTAURACIJA.

Tris syk ant dienos KARSZTI UŽKANDZIAI, o teip visada szalti dykai. Geriausi ir pigiausi PIETUS, viskas szviezia: CIGARAI pirmos klesos. Priegtam kožnas lietuvys ras SZIRDINGA RODA kiekvienam reikale. O ir PINIGUS MAINO ir siunczia į LIETUVĄ ir į kitas dalis svieto.

121 E. Centre str,

SHENANDOAH, PA.

Vienatinė Lietuviszka Aptieka!

TRAJANKA!

Lewis'o Lietuviszka Trajanka Privalo rasti kiekvienoj lietuviszkoj darbininko stubej. Mus Trajanka yra svarbi naminė liekarsta, kurią Lietuviai jau per ilgus metus yra vortoje ir daugumas žino jos vertę. Mus Trajanka susideda isz czystų žolių ir sėklių, o prieg tam dailiuos blekinuos baksukuos sudeta. 50c. baksukas arba per pacztą 60c.

Mes prilaikom visokių naminų ir patentavų liekarstų bei visokių žolių ir szaknų galima pas mus gaut. Liekarstas siuncziam in visur. Jeigu reikalauji ko nors, raszyk pas mus, mes suteiksim jum broliszką rodą ir apturėsi greitą atsakymą. Mano adresas

P. W. BIERSTEIN AND CO.
SHENANDOAH, PA.

V. Chmieliauckas

E. CENTRE STR.

SHENANDOAH, PA.

Užlaiko didelę krantuve cigarų, vyno ir visokių likierių, o pardavinėja pigiaus nē kaip svetimtaucziai, kurie užlaiko pulkus agentų nutukusių už lietuviszkus pinigus.

Taigi vyrai susipraskime, ir duokime uždirbti saviszkiui.

LAIMINGUOSE NAMUOSE VISADA YRA MUZIKA.

\$500 Pijanas ir \$250 Vargonai negali mus virszinti; da mažiau jie gali grajinti nora kleviszius turédami. Home Music Box užima abiejų vietą, o preke jo. ir biedniausiam prieinama. Su juom kiekvienas gali grajinti gerai, kad ir sunkiausius szokius. Muzika yra pritaisyta ant volelių plieninems, ne popierinems, spilkelėms, nieks nenupli-z. Iszduoda garsius ir saldžius tonus kaip vargonai. Grajina szejmyniszkus himnus, valcus, polkas, kadrilius ir tt. ir links- serganczius, senus ir nuliudusius. Iszdainuoja naujausias sviet szkas dainas. Geriausia vaiku nuraminimui zobova. Galima ant jo grajinti su virsz 1.000 melodijų. Yra tai dyvinas instrumentas. Gauname nuo pirkėju tukstanczius padekavoniu, kurie sako, kad rado daugiau negu tikėjosi. Tai ne zobova, bet teip gi kaip ir zobova. Sveria 16 svru. Tikrai \$6,00, gražioje skrynutėje. Gave \$1,00, prisiųsime tau per expresa. Agentai greitai jas parduoda ir daro didelius pinigūs. Atsiųsk už 2 c. marke, o gausi katalogus.

Standard Mfg Co., 45 Vesey St., New York; P. O. Box. 2853, Dept. 62.

Siakanczios kniogos galima gauti S. L. A. Spaustuvėj

- Budas senovės lietuvių ir žemaičių.....50c.
- Istorija Europos.....15
- Kražių skerdynė.....5
- Padėjimas lietuvių tautos rusų viesspatystėj 35
(Ta pati kniga maskoliszkoj kalboj....\$1.00)
- Kristijono Donelaiczio rasztai (eilės)..... 40
- Medega mūsų tautiszkaiz vaistinikystai... 40
- Medega Sim. Daukanto bijografijai..... 80
- Pajauta, (pasaka isz Lietuvos istorijos).. 60
- Naktys (eilės) E. Youngo, vertė L. Ivins.15
- Pavasario balsui, (eiles Mairionio)..... 15
- Kanklės, (eilės ir dainos).....15
- Jonas isz Kemjės ir Szilka, (eilės)..... 15
- Gipsinis Jotis ir Per kytrumą, (pasakos)..15
- Zentas del parodos (komedija), vertė Sel..15
- Nesiprieszink, (komedija).....10
- „Tėvynė“ 1896 metų, visi numerai..... 50
- „Tėvynė“ 1897 metų, visi numerai..... 1.00
- Kun. A. Burba, jo gyvenimas ir darbai..25
- Istorija szventa seno ir naujo įstatymo.....50
- Prilips Ožys liepto galą (Drama 5 aktuose 2) 15 c.

Norėdami gauti sziais knigas kreipkites į rėdytę „Tėvynės“ ant adriso: Tėvynė, Bx. 1053, Plymouth, Pa.

JURGIS REKUS ir KOMP:

užlaikom

GRABORYSTE.

Parsamdom „keridžius“, „bo ges“ ant laidotuvių, veseilijų kriksztynų. Atliekam viską keupigiausiai.

JURGIS REKUS & Co
88 S. MEAD, str
WILKES-BARRE, PA.

**Raszyki-
tes prie
Susivie-
nijimo.**

Ukininkas!

Mėnesinis lietuviszkas laikrasztis, paszvestas reikalams Lietuvos ukininkų. Kasztuoja 4 markes. Amerikoje 1 dolerį.

Varpas!

Yra tai moksliszkas ir literatiszkas laikrasztis, iszeinas Prusu Lietuvoje, syki į du mėnesiu. Kasztuoja 4 mark. Amerikoje 1 dolerį.

Norėdami gauti tuodu laikraszcius raszykit ant adreso:

S. LAPINAS
TILSIT, OST PR.
GERMANY.

Tevynes Sargas

Mėnesinis laikrasztis paskirtas dvasiszkam ir medegiszkam Lietuvių tautos užlaikymui per jos apszvietimą, iszeina Tilžėje. Amerikoje kasztuoja **1 dol.** su prisiuntimu. Raszykit pas:

HERRN SAUNUS,
TILSIT, Wasser str.
OST PREUSSEN.

W. SŁOMINSKA,

679 Milwaukee Avenue,

CHICAGO, ILL.

*Mano Dirbtuwe tapo
Apdowanota*

DWIEMS MEDALIAIS

ant Kosciuszkos Parodos už rupestingą, teisingą ir artistiszką isdirbimą.

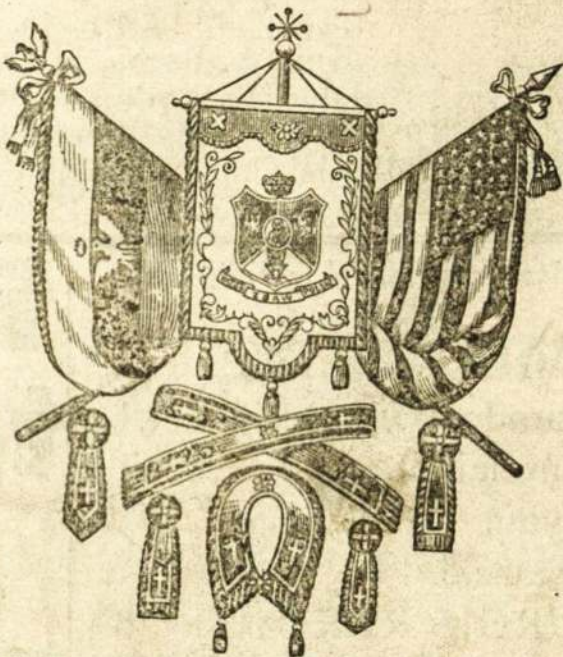

**KARUNŲ, SZARPU,
KUKARDŲ, ROZETŲ,
BERLŲ, MARSZALKINIŲ LAZDŲ ir tt.**

Turiu už garbę apreikshti guodotiniems Kunigams ir guodotin. Draugystėms, kad asz dirbu wisus augszcziaus paminėtus daigtus **Pigiausei, Teisingiausei ir Geriausei**, nes per 30 metų užsiimdama isdirbimais įgijau geriausę praktiką ir dėl to galiu wisą padirbt pigiau ir geriau negu kiti fabrikai.

Su guodone

W. SŁOMINSKA, 679 MILWAUKEE AV., CHICAGO, ILL.

ALP 370

TEVYNE

MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

ORGANAS

Susivienijimo Lietuviu Amerikoj.

Plymouth, Pa.

1899 m.

Spaustuvėje „S. L. A“.

IŠLEIDŽIAMAS KAŠTAIS SUSIV.
LIET. AMERIKOJ.

PATIKRINTA
1952

161044

Į t a l p a .

Moksliszki straipsniai.

Lietuviai Amerikoje, parašė Jr. Jonas	pusl. 1, 33, 88, 126, 156, 215, 308, 342, 375, 400.
Ar buvo Krivė Krivaičių, Jr. Jonas	p. 10.
+Puolančių žvaigždžių lytys, Šern. pusl. 12.
+Kraujas, Šern. pusl. 40.
+Balsamavimas, Sel. pusl. 62.
+Anglys, grafitas ir deimentas, Šer. pusl. 63.
+Didumas priešvarinių sutvėrimų, Šer. pusl. 65.
Kruvinos aukos, Pažystamas Trupinėlio, pusl. 164, 190, 222.
Vabalėlis, ką moka skatyti, Sel. 317.
Kissing Bug, Selimas, puslapis 318.
Gudai ir Lietuviai, Jr. Jonas 380, 404.
Naujausi išradimai, 41, 67, 134, 192, 224.

Apraszymai.

+Raudonė, Jr. Jonas 6.
+Vilija, Jr. Jonas 34.
+Cigonai, Dr. J. Želv. 36.
+Ramava, Jr. Jonas 118.
-Žagarė, Selimas 125.
-Kėdainiai, Selimas 152.
-Trakų pilis, Jr. Jonas 214.
-Šeduva, Selimas 357.

Biografijos ir istoriszki pjesiniai.

Ringaudas, J. Grinius 6.
Eust. Tiškevičius, Jr. Jonas 87.
Mindaugas ar Mindovė J. Grinius 130.
Algirdas, K. J. 150.

Eilės.

Gražina, parašė A. Mickevičius, vertė Jr. Jonas	pp. 13, 42, 70, 94, 135, 166, 200, 232, 319.
Konradas Valenrodas, parašė Ad. Mickevičius, sutaisė Jr. Jonas	358, 386.
Giesme bėglio iš tėvynės 105.

Ištremtas iš Tėvynės 173.

Apysakos ir dramos.

Bičiuliai, Žemaitė	—	15.
Lietuviškos pasakos (iš „Dirvos“)	—	—	—	24.
Prilips ožys liepto galą, Gulbiniškių Antanas	—	—	—	45, 72, 97.
Gailesis seno prasikaltelio, parašė P. Loti, vertė Selimas	—	—	—	100.
Marijos garbintojas, rašė F. A. France, vertė Selimas	—	—	—	102.
Simpatija ir antipatija,	—	—	—	138.
Moteriškė ar tėvynė, rašė Mar. Gordan, vertė Selimas	—	—	—	168.
Riki-tiki-tavi, rašė R. Kipling, vertė Selimas	—	—	—	193, 226.
Pasaka apie musę ir utę, K. M.	—	—	—	231.

Balsai isz Tėvynės.

Tautiškas judėjimas Žemaitijoje	—	—	—	28.
Vaikas darbo namai	—	—	—	59.
Naujas maskolinimo budas	—	—	—	59.
Silpnų vaikų kolonijos	—	—	—	50.
Kratos	—	—	60, 116, 146, 180, 210, 336, 369, 393.	
Pilekaliai	—	—	—	88.
Prašymas pas gubernatorių	—	—	—	89.
Prekė žemės Vilniuje	—	—	—	89.
Kronika	—	28, 89, 114, 145, 178, 208, 335, 368, 392,	415.	
Kankintiniai už lietuviystę	—	—	—	110.
Caras prašymus etmetė	—	—	—	113.
Protestas lietuvių	—	—	—	113.
Svetimi laikraščiai Lietuvoj	—	—	—	113.
Kauno muzėjus	—	—	—	114.
Dokumentas apie lietuviškas litaras	—	—	142, 174.	
Apie litaras	—	—	—	144.
Giedojimas bažnyčiose	—	—	—	144.
Ką tai reiškia?	—	—	—	177.
Lietuviška kalba Varšavos universitete	—	—	—	177.
Trocki'o memorijalas	—	—	—	177.
Rinkime dainas	—	—	—	206.
Dalis klausimo emigracijos	—	—	—	207.
Atsišaukimas lietuviškos jaunomemės	—	—	—	298.
Dar apie dainas ir pasakas	—	—	—	366.
Kaip būti lojališkais	—	—	—	366.
Parceliacijos komisija	—	—	—	367.
Vieta parodai	—	—	—	368.
Maskolijos žvelgimas į lietuvius	—	—	—	391.
A. A. Vincas Kudirka	—	—	—	414.

